

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту
Кафедра практичної психології та педагогіки

ЗБІРНИК ТЕЗ
V НАУКОВОГО РЕГІОНАЛЬНОГО СЕМІНАРУ
(ДО ДНЯ ПСИХОЛОГА)

ВИДАТНІ ПОСТАТІ ПСИХОЛОГІЇ: ІСТОРІЯ ТА
СУЧАСНІСТЬ

20 квітня 2018 року

Львів-2018

**ОРГАНІЗАТОР ТА ВИДАВЕЦЬ: Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності**

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: ЛДУ БЖД, вул. Клепарівська, 35, м. Львів, 79007

Контактні телефони: (032) 233-24-79, 233-14-97,

тел/факс 233-00-88

E-mail: ndr@ubgd.lviv.ua, kafedrapp@ukr.net

Збірник сформовано за матеріалами V наукового регіонального семінару до дня психолога «Видатні постаті психології: історія та сучасність», який відбувся 20 квітня 2018 року.

ЛДУ БЖД, 2018

За точність наведених фактів, економіко-статистичних та інших даних, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів. При передруковуванні матеріалів, посилання на збірник обов'язкове.

I. ВИДАТНІ ПСИХОЛОГИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЦИВІЛІЗАЦІЇ.

НАУКОВІ ТА ТВОРЧІ ЗДОБУТКИ ВИДАТНОГО ПСИХОЛОГА ЯРОСЛАВА ЦУРКОВСЬКОГО

Вдович С. М.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, доцент кафедри практичної психології та педагогіки, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник.

Психологічні знання, як відомо, застосовуються у різних галузях. Фізіологічні основи психологічних процесів вивчає психофізіологія. Видатним фахівцем у цій галузі психологічного знання є український психолог, засновник теорії психічної контрольності та винахідник контролографа, доктор філософії Ярослав Іванович Цурковський (1904–1995 рр.).

Науковий і творчий доробок Я. Цурковського досліджували О. Баклицька, В. Вавринюк, Г. Васянович, Ю. Вінтюк, І. Огірко, В. Рибалка, Р. Сірко, В. Юрковський та ін.

Сутність теорії психічної контрольності викладена у таких працях ученого: «Теорія і практика дослідження контрольних психічних процесів у спортсменів» [2; 3], «Інтегральна методика психологічного дослідження спортсменів і її теоретичне обґрунтування» [3], «Впровадження теорії психічної контрольності в експериментальну психологічну практику» [2] та ін.

Під контрольністю Я. Цурковський розумів здатність вищої нервової діяльності соціально детермінованої особистості, причому він наголошував на необхідності розглядати професіонала як цілісну особистість з усією сукупністю психічної діяльності: «Контрольність є частиною відображальної діяльності, завершальним когнітивним процесом і атрибутом свідомості особи. Контрольність як форма психічної діяльності здійснює перевірку відображених образів завдяки практиці, відокремлюючи з її допомогою істинні відображення від хибних» [4, с. 16-17].

Як наголошує В. Рибалка, «контрольний процес особистості» виступає не лише психофізіологічною, психологічною та соціально-психологічною, але і моральною, духовною категорією, яка має пряме відношення до встановлення Істини, а через неї – до утвердження Добра і Краси людини і світу, в якому вона живе! [1, с. 14].

Винайдений Я. Цурковським у 1929 році контролограф дозволив досліджувати психологічні та психофізіологічні параметри людини. Цей прилад постійно вдосконалювався вченим і дозволяв обстежувати представників різних професій.

Однак слід зауважити, що сферою зацікавлень Я. Цурковського були не лише психологія та психофізіологія. Розглянемо й інші аспекти його різнопланової діяльності.

Я. Цурковський – відомий на Західній Україні громадський діяч. Так, у 1920 р. він був обраний полковником полку імені князя Лева молодіжної організації «Пласт», у 1922 році став ініціатором створення нелегальної та згодом забороненої організації «Гвардія імені Івана Франка», був головою громадської організації «Інтелектуальний блок молодіжної всеукраїнської генерації», головою керівного органу студентських профспілок, членом Наукового Товариства імені Тараса Шевченка і товариства Наукових викладів імені Петра Могили, головою створеного ним Львівського зонального відділення товариства психологів України.

Не можна оминати увагою видавничу діяльність Я. Цурковського. У різні роки він був редактором різноманітних видань: журналу «Наука і письменство», газети «Літературні Вісти», журналу «Література й мистецтво».

Народившись у Тернополі та сформувавшись як особистість у Львові, майбутній вчений не міг не бути патріотом України. Про це свідчить і його літературна діяльність, зокрема збірки поезій «Прозолоть світанку», «Вогні», «Смолоскипи», «Моменти й вічність»; поеми «Збентежений літак» та «Бояновий гомін», повість «Богач та нуждар», драма «Текля Мороз». На нашу думку, найпатріотичнішим, а головне – таким актуальним нині його твором є поезія «Гей, Україна понад усе!»: «Вже громом грянув гімн в Народі: за Батьківщини гніт – катів збороти; а мечь змете ярмо в роздорі, бо ми життя і сіль Європи! ...А як на яру Україну орда нам муки принесе, то на тирана ми – вогнем! наш заповіт: наказуймо мечем! Гей, Україна понад усе! Гей, Україна понад усе!».

Таким чином, Ярослав Цурковський – не лише вчений-психолог, засновник теорії психічної контрольності та винахідник контролографа, а й непересічна, різнопланова і духовно багата особистість, чії наукові та творчі здобутки залишаються актуальними в сучасній Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рибалка, В. Контрольність як чинник духовності особистості та суспільства за дослідженнями Я. І. Цурковського та сучасних психологів / Валентин Рибалка // Теорія психічної контрольності та сучасні психолого-педагогічні проблеми [Текст] : матеріали наукових читань, присвячених 110-річчю від дня народження Ярослава Івановича Цурковського (24 березня 2015 р., м. Львів) ; [упоряд. С. М. Вдович]. – Львів : СПОЛОМ, 2015. – С. 13-17.

2. Цурковский, Я. И. Внедрение теории психической контрольности в экспериментальную психологическую практику / Я. И. Цурковский // Тезисы докладов На Второй всесоюз. конф. По экспериментальной психологии. – Львов : ЛГИФК, 1988. – С. 265–270.

3. Цурковский, Я. И. Интегральная методика психологического исследования спортсменов и ее теоретическое обоснование (контрольные психические процессы и методика их исследования у спортсменов) / Я. И. Цурковский // Ученые записки ЛГИФК. – Вып. 2. – Львов : ЛГИФК, 1959. – С. 101–146.

4. Цурковський, Я. І. Контрольні психічні процеси та методика їх вивчення у спортсменів // Ярослав Іванович Цурковський (1905 – 1995). До 100-річчя від дня народження. – 2-е вид. доп. – Львів : Видавництво Університету «Львівський Ставропігон», 2005. – С. 15-27.

5. Цурковский, Я. И. Теория и практика исследования контрольных психических процессов у спортсменов (собственные исследования), главы 1 и 2 / Я. И. Цурковский // Записки ЛГИФК. – Вып. III. – Львов : ЛГИФК, 1958. – С. 265–322.

6. Цурковский, Я. И. Теория и практика исследования контрольных психических процессов у спортсменов (собственные исследования), глава 3 и заключение / Я. И. Цурковский // Труды ЛГИФК. – Т. IV. – Львов : ЛГИФК, 1959. – С. 5–82.

ЕТОЛОГІЯ ТА ЕТОПЛАСТІЯ В НАУКОВІЙ ЕТИЦІ ЮЛІАНА ОХОРОВИЧА

Венцик О.В.

Львівський державний університет внутрішніх справ,
старший викладач кафедри психології управління

Дослідження Юліана Охоровича в сфері психології, а особливо етики, викликають науковий інтерес. Знаходимо в них багато цікавих спроб, рішень, оригінальних концепцій, сміливих постулатів, з яких, принаймні, частина зберігає актуальність для сучасного дослідника. Програма наукової етики Ю. Охоровича викладена в роботі «Метод в етиці», в якій розкриваються питання про моральні принципи, спроби обґрунтувати її науково.

У своїх роботах Ю. Охорович робив спробу дослідити значущі для етики проблеми походження моральних принципів. Вважав, що будь-які людські вчинки, в тому числі і моральні, здійснюються з огляду на емоційні фактори – почуття та імпульси. Розділивши людські вчинки на корисливі і безкорисливі, останні характеризував як ті, що завжди здійснюються з уваги на те, що називаємо совістю, яку розумів як «... сукупність почуттів та імпульсів, що стимулюють людину до пошуку задоволення у здійсненні іншим блага (добра), а не в уникненні неприємностей у здійсненні іншим зла» [2, с. 6]. Так інтерпретуючи совість, протиставляв її егоїзму і визначав основою морального почуття – як своєрідного морального сенсу.

Ю. Охорович *етику* розумів як науку про моральні принципи, як результат розумової діяльності людини, що виражений у вигляді морального почуття. Виходячи з цього, вважав, що етика може опиратись на психологію, при цьому бути відносно автономною.

Науковець є автором проекту про наукову етику, яка складається з трьох частин: описової та нормативної етики, які разом утворюють *етологію* (частину етики, в якій відображений взаємозв'язок цих розділів етики, які займаються теоретичним питанням про те, які загальні норми потрібно прийняти, а які

ЗМІСТ

I. ВИДАТНІ ПСИХОЛОГИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЦИВІЛІЗАЦІЇ.

Вдович С. М. НАУКОВІ ТА ТВОРЧІ ЗДОБУТКИ ВИДАТНОГО ПСИХОЛОГА ЯРОСЛАВА ЦУРКОВСЬКОГО.....	3
Венцик О.В. ЕТОЛОГІЯ ТА ЕТОПЛАСТІЯ В НАУКОВІЙ ЕТИЦІ ЮЛІАНА ОХОРОВИЧА.....	5
Гуменюк Л.Й. ОСНОВНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ ТОТАЛІТАРНОЇ ТА АВТОРИТАРНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	7
Гуцман М.С. ВЕЛИКИЙ МИСЛИТЕЛЬ ТА ГУМАНІСТ-ПСИХОАНАЛІТИК ЕРІХ ФРОММ.....	11
Козирєв М.П. СОЦІОКУЛЬТУРНА ПСИХОЛОГІЯ КАРЕН ХОРНІ.....	13
Колосович О.С. ЕФЕКТ НЕЗАВЕРШЕНОЇ ДІЇ ЗЕЙГАРНИК В ПСИХОЛОГІЇ.....	16
Малинович Л. М. ВІХИ ДІЯЛЬНОСТІ Я. І. ЦУРКОВСЬКОГО...	18
Матвійчук Т. Ф., Соловійов В. Ф. НАУКОВА СПАДЩИНА Я. І. ЦУРКОВСЬКОГО В СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ.....	20
Боброва Є.Є., Цюприк А. Я. НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО ПСИХОЛОГА СТАНІСЛАВА ГРОФА.....	24
Бойко О.О., Мудрик Н.В. ВПЛИВ РОБЕРТА ЧАЛДІНІ НА ЗАХІДНУ ЦИВІЛІЗАЦІЮ.....	27
Василинець Т.В., Цюприк. ТЕОДОР НЬЮКОМ І ЙОГО МАНІФЕСТ	29
Діброва А. А., Вдович С.М. ВИДАТНІ ВЧЕНІ, ЯКІ ДОСЛІДЖУВАЛИ МОТИВАЦІЙНУ СФЕРУ ОСОБИСТОСТІ.....	32

II. НАПРЯМИ ПСИХОЛОГІЇ, ЇХ СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ.

Березяк К.М. РЕЗИЛЕНТНІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ.....	34
Клименко О.Є. ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СИТУАЦІЇ» В СТРУКТУРІ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ...	36
Мудрик Н.В. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК АРТ-ТЕРАПІЇ.....	40
Неурова А.Б. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ПТСР В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.....	44
Романишин А.М. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА КОМАНДИРА ПІДРОЗДІЛУ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ДО НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБОВОМУ СКЛАДУ В БОЙОВИХ СИТУАЦІЯХ.....	47
Арістархова А.М., Капінус О. С. ПСИХОЛОГІЧНІ	

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ СНАЙПЕРА.....	51
Береський І.М., Неурова А.Б., ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГОІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВВНЗ.....	55
Василишин О.Є., Сірко Р.І. ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ БУЛІНГУ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В КУРСАНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	57
Гарбуз К.Р., Сірко Р.І. ФЕНОМЕН САМОТНОСТІ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	60
Годій Л.В., Сірко Р.І. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ МАКІАВЕЛІЗМУ ТА МАНІПУЛЯТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.....	63
Городня О.Р., Клименко О. Є. ФУНКЦІЇ ТА РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ.....	66
Грачова А.В., Вдович С. М. НОНКОНФОРІЗМ ЯК ДВИГУН ПРОГРЕСУ.....	70
Гуцуляк М. М., Сірко Р. І. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ОСОБЛИВИХ УМОВ НАВЧАННЯ.....	72
Ігліна М.А., Мацевко Т.М. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО БОЙОВИХ ДІЙ.....	73
Лисевич А.А., Годій Л.В., Куций О.А. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ДІАНИ, ПРИНЦЕСИ УЕЛЬСЬКОЇ(НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ІСТОРИЧНИХ МЕТОДІВ ПСИХОЛОГІЇ).....	77
Маковецька М.М., Стельмах О.В. ТРАНСАКТНИЙ АНАЛІЗ ЯК МЕТОД ПСИХОТЕРАПІЇ.....	80
Мацькович Р.В., Сірко Р.І. ФЕНОМЕН АУТОАГРЕСІЇ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	82
Мельник В. В., Вдович С. М. ВПЛИВ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ПІДЛІТКІВ У КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ ОСОБИСТОСТІ.....	85
Михайлова Н.Ю., Куций О.А. ПОНЯТТЯ, ЕТАПИ ТА МОДЕЛІ ЕСКАЛАЦІЇ КОНФЛІКТУ.....	87
Назарко О.М., Неурова А.Б., НАСЛІДКИ ВПЛИВУ ПСИХОТРАВМУЮЧИХ ФАКТОРІВ БОЙОВИХ ДІЙ.....	88
Поліщук Д.В., Неурова А. Б. ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДИКИ СОНДІ ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ В СИЛОВИХ СТРУКТУРАХ.....	91
Шаль С.В., Неурова А.Б., ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПСИХІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	95

ІІІ. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ.

Баклицька О.П. АГРЕСИВНІСЬ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ.....	98
Voloshyna N. V. MEANING OF LIFE IN H. SKOVORODA'S PHILOSOPHICAL DOCTRINE.....	100
Конівіцька Т. Я. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ВНЗ.....	102
Куций О.А. ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КАР'ЄРНОЇ КРИЗИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ.....	104
Литвин А. В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДСНС.....	109
Повстин О.В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	112
Руденко Л. А. ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ.....	113
Федюк Г.З. ДО ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ.....	116

Організаційний комітет семінару:

Слободяник Володимир Іванович,

заступник директора Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту, полковник служби цивільного захисту, кандидат психологічних наук, доцент

Литвин Андрій Вікторович,

завідувач кафедри практичної психології та педагогіки, доктор педагогічних наук, професор

Сірко Роксолана Іванівна,

заступник завідувача кафедри практичної психології та педагогіки, полковник служби цивільного захисту, кандидат психологічних наук, доцент

Кривопишина Олена Анатоліївна,

професор кафедри практичної психології та педагогіки, доктор психологічних наук, професор

Куций Олександр Анатолійович,

доцент кафедри практичної психології та педагогіки, кандидат психологічних наук, доцент

Вдович Світлана Михайлівна,

доцент кафедри практичної психології та педагогіки, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Клименко Олена Євгенівна,

старший викладач кафедри практичної психології та педагогіки, кандидат психологічних наук

Вавринів Олена Степанівна,

викладач кафедри практичної психології та педагогіки